

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
: กรณีศึกษา ชุมชนลำน้ำว่า อำเภอมะเจริม จังหวัดน่าน

ชื่อผู้เขียน คมสัน วาฤทธิ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์บุญเลิศ	จิตต์งวัฒนา	ประธานกรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร. มนต์	สุวรรณ	กรรมการ
อาจารย์ อนัญญา	รัตนประเสริฐ	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนลำน้ำว่าในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรค และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนลำน้ำว่า อันประกอบไปด้วยหมู่บ้านน้ำว่า หมู่บ้านน้ำปู้ และหมู่บ้านห้วยทรายมูล อำเภอมะเจริม จังหวัดน่าน วิธีการศึกษาจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม และนำมาวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาตามเหตุผลและข้อเท็จจริง เพื่อให้ตรงกับแนวคิดทฤษฎีและวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการศึกษาด้านกายภาพพบว่าสถานะแวดล้อมทางธรรมชาติของชุมชนลำน้ำว่า ยังอยู่ในสภาพที่มีความสมบูรณ์ เนื่องจากในบริเวณพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนแห่งนี้ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ส่งผลให้เื้อต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งทางด้านการได้ศึกษาหาความรู้ ความเพลิดเพลิน และความสนุกสนานตื่นเต้น ทำให้นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหลากหลายกลุ่มด้วยกัน

ผลการศึกษาด้านศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้พบว่ามืองค์ประกอบสำคัญของศักยภาพ 4 ด้านที่มีความเกี่ยวข้องและมีสัมพันธ์ภาพในมิติต่าง ๆ กันในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ 1) ศักยภาพชุมชนของท้องถิ่นในการรักษาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 2) ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ

อย่างมีส่วนร่วม 3) ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และ 4) ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดสรรผลประโยชน์และรายได้จากการท่องเที่ยว โดยผลของการศึกษาศักยภาพดังกล่าวกับชุมชนลำน้ำว่าพบว่า ศักยภาพของชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ศักยภาพของชุมชนของท้องถิ่นในการรักษาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ พบว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากชุมชนมีความพร้อมอยู่ในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอันเนื่องมาจากวิถีชีวิต และความตระหนักที่จะหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง รวมถึงจิตสำนึกในการทดแทนคุณต่อธรรมชาติเหล่านั้นโดยการไม่ทำลาย และกฎระเบียบของชุมชน มากกว่าที่จะถูกบังคับด้วยกฎหมายหรือข้อบังคับของราชการ

2. ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ เนื่องจากการมีส่วนร่วมแบบได้รับความช่วยเหลือส่วนหนึ่ง เพราะชุมชนยังไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการทำงานที่มีระบบการให้เข้าไปมีส่วนร่วมของชุมชน และกลุ่มหรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นไม่ใช่เป็นของชุมชนอย่างแท้จริง จึงขาดความรู้ลึกซึ้งของการมีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย และอีกส่วนที่สามารถปรับตัวได้ เป็นการมีส่วนร่วมแบบความร่วมมือ มีลักษณะเป็นหุ้นส่วน

3. ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว พบว่ามีศักยภาพปานกลางค่อนข้างต่ำ เนื่องจากชุมชนยังมีส่วนร่วมในด้านการให้บริการน้อย และจากการผูกขาดการค้าเดินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มทุนภายนอก รวมถึงการที่ชุมชนขาดความรู้ความสามารถและงบประมาณสำหรับการดำเนินกิจการด้วยตนเองได้

4. ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดสรรผลประโยชน์และรายได้จากการท่องเที่ยว พบว่ามีศักยภาพต่ำ เนื่องมาจากชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในระดับต่ำ ส่งผลให้รายได้ส่วนนี้น้อยและไม่แน่นอน โดยชุมชนให้บริการนักท่องเที่ยวแลกกับรายได้ที่เป็นเพียงค่าจ้างเท่านั้น และขาดการจัดสรรผลประโยชน์กลับสู่ชุมชนเพื่อใช้ในการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมส่วนรวมต่าง ๆ

สำหรับแนวทางแก้ไขที่ต้องกระทำโดยเร็วคือการระดมความคิดเห็นจากคนในชุมชน แล้วจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลแก้ไขปัญหาต่าง ๆ รวมถึงการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในการยกระดับศักยภาพของชุมชนเพื่อให้มีความสามารถในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

Independent Study Title	The Community Potentials in Eco-Tourism Promotion : A Case Study of Lam Nam Wa Community, Mae Charim District, Nan Province	
Author	Komson Waritt	
M.A.	Tourism Industry Management	
Examining Committee	Assoc. Boonlert Jittangwatana	Chairman
	Prof. Dr. Manat Suwan	Member
	Lect. Ananya Ratanaprasert	Member

ABSTRACT

The objectives of this study namely, a case of “Lam Nam Wa” Community, that consisted of Ban Nam Wa, Ban Nam Pu and Ban Huay Sai Mool village, Nam Pang Sub-district, Mae Cahrim District, Nan Province, were to study the community potentiality for eco-tourism promotion and the problems or threats affecting such potentiality, present solutions for the problems and the community’s potential for eco-tourism. The methods of this study were qualitative, the data were collected through a number of focus group discussions, participant and non-participant observations, structured and non-structured interviews, and described by content analysis.

The physical and environment research in this study had a high level of potential.

The all over of community potentialities were at a lower middle level, and were separated into four factors :

1. The community potential for natural environment conservation, was at a middle level : by using their traditional, community folk regulations, and the realization also awareness to conserve their own environment by themselves. These were more effective than the government laws.

2. The community potential for community participation-based tourism, was at a lower middle level : one group needed outside assistance, the other group were able to cooperate as a stakeholder or community without outside assistance.

3. The community potential for tourism services, was found at a lower middle level : local people could provide services to tourists due to lack of knowledge, skill and fund for their investment.

4. The community potential for income generation from tourism, was found at a lower middle level : because of lack of community based tourism services that is little income or benefit from tourism for the community. Although the tourist activities in the area generate income, the income does not go to the community, but to the outsiders that arrange the tourist activities, and leads to lack of fund for their own community developing projects or activities for community improvement.

The solutions to these problems are to establish a community committee to dialogue together with outsiders that arrange the tourist activities, the government and non-government organizations to find a way for the community's potential for income and eco-tourism.